

Voorschoolse Educatie (VE)
aanbieden in andere vormen
van opvang. **Kan dat ?**

Inhoud

Vooraf en Inleiding	3
Deel 1: de meest voorkomende vorm	6
Deel 2: andere vormen die naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving	7
Deel 3: vormen die (nog) niet naadloos aansluiten op de wet- en regelgeving	10
Gebruikte bronnen	12

Vooraf en Inleiding

Vooraf

Voor peuters die een risico lopen op taalachterstanden organiseren gemeenten met kinderopvangpartijen voorschoolse educatie (ve). Niet alle peuters die hiervoor in aanmerking komen, maken gebruik van dit aanbod, om verschillende redenen. In het kader van het GOAB-ondersteuningstraject krijgen we vaak vragen over welk aanbod er voor deze peuters dan wel mogelijk is, al dan niet onder de noemer ve. We zetten hier een aantal varianten en alternatieven op een rij, ter inspiratie of overweging. Met als doel zoveel mogelijk peuters met een risico op achterstanden te laten profiteren van een voorschools educatief aanbod, binnen de mogelijkheden van de kinderen, de gemeente en de ve-aanbieders. In een sessie van het GOAB-ondersteuningstraject op 7 februari 2023 is gebleken dat er behoefte is aan informatie over voorschoolse educatie (ve) in andere vormen. Voorschoolse educatie wordt veelal in kortdurende dagdelen aangeboden. Er zijn echter ook andere vormen denkbaar. Welke vormen zijn mogelijk? Wat zijn motieven voor deze vormen? Het GOAB-ondersteuningstraject zet dit in deze notitie voor gemeenten en ve-aanbieders op een rij.

Inleiding

Het Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden beleid (GOAB) richt zich op het wegnemen van achterstanden en het vergroten van de kansengelijkheid. Eén van middelen daartoe is de voorschoolse educatie (ve). Voorschoolse educatie is bedoeld voor peuters met een risico op een achterstand; met een ve-indicatie hebben zij in de leeftijd tussen 2,5 en 4 jaar recht op 960 uur voorschoolse educatie. Dat aanbod wordt vaak aangeboden in enkele korte dagdelen per week¹. Niet alle peuters met een ve-indicatie maken echter gebruik van ve. Het kan zijn dat het ve-aanbod niet

past bij de wensen van ouders, waardoor peuters ontwikkelingskansen mislopen. Er zijn op lokaal niveau initiatieven ontstaan om te bezien of een ander aanbod helpt om deze kinderen alsnog te bereiken. Het belangrijkste motief hiervoor is uiteraard het vergroten van de ontwikkelingskansen van peuters. Dat is mogelijk door vormen van opvang te creëren die beter aansluiten bij de wensen van ouders. Het kan ook gaan om vormen die beter aansluiten bij de bedrijfsvoering van aanbieders en toch het gewenste kwaliteitsniveau hebben. Dat kunnen bijvoorbeeld deze motieven zijn:

- Het aanbieden van ve in kleine kernen met weinig (doelgroep)kinderen, zodat peuters toch ve kunnen volgen.
- Kijken welke vormen passend zijn bij de financiën van de organisatie. Zo kan bijvoorbeeld het werken met een halve ve-groep bij een klein aantal doelgroepkinderen wel haalbaar zijn en het werken met een hele groep niet. Ook kan gekozen worden voor het aanbieden van ve in de dagopvang om de kosten beter te spreiden.
- Een andere personele inzet die past bij de context, bijvoorbeeld een leerkracht en een pedagogisch medewerker die samen een peuter-kleutergroep vormen.

In deze notitie lichten we eerst kort toe wat de landelijke eisen zijn rondom ve. Vervolgens lichten we de standaard vormen van ve opvang toe en vervolgens de andere mogelijke vormen en laten we zien wat kansen en risico's zijn. Voorschoolse educatie aanbieden in een andere dan de standaard vorm kan ertoe leiden dat er schuring met wet- en regelgeving rondom ontstaat, waardoor er officieel geen sprake is van ve. Deze notitie beschrijft wat mogelijk is binnen en buiten de kaders van wet- en regelgeving rondom ve.

¹ Bijvoorbeeld 4 dagdelen van 4 uur, 3 dagdelen van 5,3 uur of 5 dagdelen van 3,2 uur, gedurende 40 weken per jaar.

Wettelijke eisen aan ve

Wat zijn de belangrijkste eisen om ve aan te mogen bieden en in aanmerking te komen voor ve-bekostiging via de gemeente? Daarbij maken we een driedeling.

1. Landelijke eisen die aan kinderopvang gesteld worden. Ve is immers een plus op het reguliere kinderopvangaanbod, waardoor ook de reguliere eisen gelden.
2. Aanvullende landelijke eisen voor voorschoolse educatie.
3. Aanvullende eisen die de gemeente stelt en/of aanvullende kwaliteitsmaatregelen die de gemeente met subsidie mogelijk maakt.

Ad 1 Landelijke eisen kinderopvang

Deze eisen zijn onder meer geformuleerd in de Wet kinderopvang² (inclusief de Wet IKK) en in het Besluit kwaliteit kinderopvang³. Denk hierbij aan de eis verantwoorde kinderopvang te bieden en aan eisen rondom de inzet van personeel, de groeps grootte, de ruimtes, de oudercommissie, de pedagogisch coach en pedagogisch beleidsmedewerker etc. Zo is de ratio beroepskracht-kind 1 op 8 bij peuters en is 16 de maximale groeps grootte voor peuters. Dat geldt dus ook in de ve.

Ad 2 Landelijke eisen ve

Deze eisen zijn neergelegd in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie⁴. Dit zijn de belangrijkste eisen:

- Artikel 2 stelt dat het aanbod tenminste 960 uur voorschoolse educatie in anderhalf jaar omvat, voor kinderen in de leeftijd 2,5 tot 4 jaar. Maximaal 6 uur per dag mag meetellen als ve-aanbod.
- Artikel 2a richt zich op de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker. Deze eisen komen bovenop de eisen uit de Wet kinderopvang (waaronder de eisen

uit IKK). Artikel 2a voegt daar onder meer aan toe dat de pedagogisch beleidsmedewerker, zoals hier bedoeld, ingezet wordt voor de verhoging van de kwaliteit van de ve⁵ en geeft een urennorm voor de ve⁶.

- Artikel 3 richt zich op het aantal beroepskrachten ve en de groeps grootte: één beroepskracht op acht kinderen, maximaal 16 aanwezige kinderen. Eén van de betreffende beroepskrachten kan nog bezig zijn met de ve-scholing, zie daarvoor artikel 3, lid 3.
- Artikel 4 geeft aan dat ve alleen gegeven mag worden door daartoe gekwalificeerde pedagogisch medewerkers. Het artikel omschrijft wie dat zijn en welke opleidingen daartoe kwalificeren⁷ en de taaleis 3F - op de onderdelen mondelinge vaardigheden en lezen. Tevens vereist dit artikel een jaarlijks opleidingsplan per locatie.
- Artikel 4a zoomt in op het pedagogisch beleidsplan van de ve. Dit plan omschrijft onder meer zo concreet en toetsbaar mogelijk de visie op ve, de wijze waarop de ontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd (taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling), hoe de ontwikkeling wordt gevolgd en het aanbod daarop wordt afgestemd, hoe ouders worden betrokken, dat de inrichting en materialen passend zijn bij ve en de aansluiting tussen de voorschoolse en de vroegschoolse educatie. Het plan moet jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld worden.
- Artikel 5 stelt het werken met een ve-programma verplicht 'waarin op gestructureerde en samenhangende wijze de ontwikkeling wordt gestimuleerd op het gebied van taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling'.
- Artikel 6 geeft aan dat ve plaats vindt in een (geregistreerd) kindercentrum.

² Hier te vinden: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0017017/2024-02-01>

De eisen uit de Wet IKK zijn verwerkt in Wet kinderopvang en in de onderliggende regelgeving.

³ Hier te vinden: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039936/2024-02-01>

⁴ Hier te vinden: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027961/2022-01-01>

⁵ Gekwalificeerd pbm/c (cao KO), Bij formatieve inzet op de groep (meewerkend coach) óók gekwalificeerd als pedagogisch medewerker in de VE (extra VE-scholing en Taaleis 3F)

⁶ 10 uur per doelgroep-peuter per jaar, berekenen en inzetten per locatie, jaarlijkse peildatum op 1 januari.

⁷ De formatieve inzet van een BBL-er is (nog) niet toegestaan. De minister van OCW verkent wel mogelijkheden daartoe.

Ad 3 Aanvullende eisen gemeente:

Gemeenten kunnen in de subsidieregeling aanvullende eisen stellen aan de ve en ze stellen daar in de regel dan ook geld voor beschikbaar. Gemeentelijk subsidies worden ook ingezet voor het verhogen van de kwaliteit van de ve. Bijvoorbeeld: een specifiek ve-programma (bijvoorbeeld uit de databank effectieve interventies, NJI), uitvoering van ve in een peutergroep, vve-thuis, of actieve deelname aan een gemeentelijke vve-werkgroep. Informeer bij de gemeente waarin de ve-locatie gevestigd is en pluis de gemeentelijke subsidieregeling/verordening rond ve uit.

Mogelijke vormen voor een aanbod van ve

De mogelijke vormen die we in deze notitie beschrijven delen we in drie groepen in. Deel 1 gaat in op de vorm die het meest gebruikt worden, de standaardvorm. Deel 2 gaat in op de vormen die naadloos aansluiten op de huidige wet- en regelgeving, maar net iets anders zijn vormgegeven dan de standaardvorm. Deel 3 omschrijft de vormen die (nog) niet altijd naadloos aansluiten op de wet- en regelgeving.

Deel 1 De meest voorkomende vorm

De meest voorkomende vorm van ve, is ve die aangeboden wordt in kortdurende dagdelen peuteropvang⁸. In deze groep zitten peuters met en zonder een ve-indicatie. Dat kunnen kinderen zijn van ouders met of zonder recht op kinderopvangtoeslag (KOT). Als kinderen geen vve-indicatie hebben en hun ouders hebben geen recht op KOT, kan de gemeente deze kinderen toch een aanbod doen (de zogenaamde Asscher peuters). Deze standaard peuteropvang groep met ve kan worden aangeboden door een zelfstandige peuteropvang organisatie zonder andere vormen van kinderopvang en kan ook geboden worden door een kinderopvangorganisatie die diverse vormen van kinderopvang biedt, zoals dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang.

We spreken bij deze meest voorkomende vorm over horizontale groepen (groepen die – in dit geval - alleen peuters bevatten).

- **Kansen:** Een horizontale groep met leeftijdsgenootjes biedt veel gelegenheid om samen een ve-aanbod te volgen en de ontwikkeling van de peuters goed te volgen. Het leeftijdsverschil tussen de oudste en de jongste kinderen is klein, samen optrekken kan goed en er is weinig kans op fysiek of mentaal 'overwicht' van de grotere kinderen op de kleinere.

- **Risico's:** Ook bij een klein aantal ve-peuters in een peuteropvang groep moet de groep toch voldoen aan de wettelijke en gemeentelijke eisen aan ve als de organisatie in aanmerking wil komen voor de gemeentelijke ve-regeling. Kortdurende dagdelen voor 40 weken per jaar zijn relatief duur aangezien de kosten, zoals huisvesting, betrekking kunnen hebben op hele dagen en 52 weken of omdat de 10 urenregeling⁹ niet geldt (waardoor er altijd twee pedagogisch medewerkers aanwezig moeten zijn). Dit kan ertoe leiden dat de organisatie besluit zich vanwege financiële en organisatorische bezwaren niet te laten registreren als ve-locatie of niet te kiezen voor kortdurende dagdelen.

⁸ Bijvoorbeeld 4 dagdelen van 4 uur, 3 dagdelen van 5,3 uur of 5 dagdelen van 3,2 uur, gedurende 40 weken per jaar.

⁹ Bij minimaal tien uur aaneengesloten opvang, kan worden afgeweken van de beroepskracht-kind ratio. Dat mag maximaal drie uur per dag. Er kunnen tijdens die uren minder pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voorwaarde is dat minimaal de helft van het vereiste aantal medewerkers wordt ingezet.

Andere vormen die naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving

Ve in een dagopvanggroep

Het is wettelijk toegestaan ve-peuters op te vangen in een horizontale (2-4 jaar) of een verticale groep (0-4 jaar) in de dagopvang mét een ve-aanbod. De horizontale peutergroep biedt hele dagopvang aan peuters van 2 tot 4 jaar. De verticale groep biedt hele dag opvang aan aan kinderen van 0 tot 4 jaar. Voor beide groepen geldt dat het vaak gaat om dagen van 10 of 11 uur, zes uur daarvan mogen meetellen voor de ve-norm van 960 uur. Uiteraard moet het aanbod in die groep voldoen aan de aanvullende ve-eisen. De verticale groep met ve komt bijvoorbeeld voor in kleine kernen als er vanwege een beperkt aantal ve-peuters geen mogelijkheid is om horizontale groepen te realiseren.

Andere kinderopvangorganisaties kiezen voor deze vorm, omdat ze zo invulling geven aan het belang van integratie (en kinderen samen op te laten groeien). Een voorkeur voor ve in verticale groepen (waar kinderen tussen 0 en 4 jaar tezamen worden opgevangen) kan gebaseerd zijn op de pedagogische invalshoek dat kinderen in verticale groepen een langdurige relatie met elkaar en de pedagogisch medewerkers opbouwen.

- **Kansen:** Door horizontale en verticale groepen in de dagopvang ve-gekwalificeerd te laten zijn, kunnen er ook (enkele) ve-peuters worden opgevangen, die anders in een kern/wijk met weinig doelgroepkinderen, geen andere vorm van (ve-)opvang zouden hebben. Uitvoering van een ve-aanbod is in de dagopvang goed mogelijk, mits er sprake is van een

verrijkt aanbod voor de peuters vanaf 2,5 jaar. Het samen op laten groeien van kinderen is dus mogelijk in dagopvanggroepen en stimuleert integratie van kinderen van diverse komaf. Ook sluit deze vorm goed aan bij de behoefte van ouders van ve-kinderen die beiden werken.

- **Risico's:** Het is qua bedrijfsvoering lastig ve-kinderen (met recht op 960 uur voor anderhalf jaar en maximaal zes uur per dag), Asscher-peuters (vaak recht op 6 à 8 uur per week) en kinderen van werkende ouders (met KOT, 10 of 11 uur per dag) samen in een groep te plaatsen. Als een ve-peuter op een dagopvanggroep voor 16 uur per week wordt opgevangen, kan dat voor de bezetting van de groep nadelig zijn. Zeker als deze peuter een halve dag komt. De organisatie kan dan vanuit financieel oogpunt beter kinderen opvangen die meer uren en hele dagen afnemen. Het is wel mogelijk dat een ve-peuter die ook valt onder de kinderopvangtoeslag regeling (KOT) meer uren kan worden opgevangen dan die 16 uur. Ouders betalen dan wel over meer uren ouderbijdrage, maar ontvangen over alle uren tegemoetkoming via de KOT voor deze meer-uren. Een ander risico is dat -blijkens Pre-Cool cohort onderzoek (2016)¹⁰- de kwaliteit van het ve-aanbod over het algemeen hoger is in een groep met veel ve-peuters. Mogelijke verklaring hiervoor is dat een groep met veel ve-peuters meer financiële en organisatorische mogelijkheden heeft, zoals extra begeleiding, trainingen en oudercontacten.

¹⁰ www.kohnstamminstituut.nl/rapport/pre-cool-cohortonderzoek-technisch-rapport-tweejarigcohort-zesde-meting-2016-2017-groep-5/

Andere vormen die naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving

Ve in halve groepen

Uiteraard is het wettelijk toegestaan een ve-aanbod op een halve peutergroep uit te voeren: een groep met 8 en niet met 16 kinderen. Er is dan één gekwalificeerde ve-beroepskracht aanwezig voor maximaal 8 kinderen. Deze situatie doet zich vooral voor in kleine kernen als het niet mogelijk is een volledige groep te realiseren. Het vier-ogen principe geldt ook voor een halve groep op een locatie. Er dient dus een tweede volwassene in de omgeving van de groep te zijn als de peuters aanwezig zijn.

- **Kansen:** Door met een halve groep te werken is het toch mogelijk een ve-aanbod uit te voeren voor een beperkt aantal peuters. Gemeente kunnen zo'n opvang extra ondersteunen in de vorm van bijvoorbeeld kleine kernen beleid.
- **Risico's:** Er kunnen wachtlijsten ontstaan voor peuters die nummer 9 of 10 zijn van een halve groep. Het is immers niet rendabel om voor 9 peuters een tweede gekwalificeerde ve-beroepskracht op de groep te plaatsen. Bij uitval van de ve-gekwalificeerde pedagogisch medewerker op de groep is er geen vaste tweede collega die de groep kan opvangen en het ve-aanbod verder kan uitvoeren. Men is dan altijd afhankelijk van invalkrachten. Hierdoor kan ook het vaste gezichten criterium in de knel komen.

Een ve-peuter op meerdere locaties

Het is wettelijk toegestaan om de dagdelen van het ve-aanbod op meerdere locaties aan de ve-peuter aan te bieden. Als op een opvanglocatie onvoldoende ve-dagdelen kunnen worden geboden, bestaat de mogelijkheid een ve-peuter bijvoorbeeld een derde en vierde dagdeel, of alleen het vierde dagdeel op een andere ve-locatie op te vangen. Al dan niet tijdelijk. Een combinatie van locaties en dagdelen vraagt meer van zowel de peuter, de ouders als van de medewerkers.

- **Kansen:** Door op twee locaties een ve-peuter op te vangen krijgt de peuter meer dagdelen aangeboden en versterkt dat de mogelijkheid een ve-aanbod volledig uit te voeren. Ook deze vorm sluit aan bij kleine kernen waar maximaal twee of drie dagdelen peuteropvang aangeboden kan worden.

- **Risico's:** De ve-peuter zal meestal met meerdere medewerkers te maken krijgen op de twee locaties en ook met meerdere en andere kinderen. Dat zal de emotionele veiligheid (voorwaardelijk voor diens ontwikkeling) van het kind niet ten goede komen. Wij raden deze vorm dan ook niet aan. Ouders wier peuter een vierde dagdeel op een andere locatie afneemt, zijn eerder geneigd het kind niet voor het vierde dagdeel te brengen. Het is daarom raadzaam om als een peuter op twee locaties wordt opgevangen, op elke locatie minstens twee dagdelen te doen. Ouders kunnen afhaken om hun peuter op twee locaties te brengen, bijvoorbeeld vanwege de afstand. Zeker als ouders zijn aangewezen op het openbaar vervoer is het risico van afhaken nog groter. De medewerkers van de locaties moeten meer overleggen qua voortgang en overdracht van de betreffende peuter. Het aanbieden van drie of meer dagdelen ve op één locatie blijft de voorkeur houden boven het aanbieden van ve op meerdere locaties.

Ve-opvang met minder uren en/of dagdelen

Om ve-peuters alsnog te bereiken kan een aanbod van minder dan 960 uur (over anderhalf jaar) worden aangeboden over bijvoorbeeld drie dagdelen van 4 uur. Dit kan ouders wellicht over de streep trekken om hun peuter alsnog naar de peuteropvang te brengen. Een vve-programma is dan wel mogelijk, een gemeente kan dat financieren, maar deze kinderen tellen niet mee voor het landelijke bereik van ve peuters.

- **Kansen:** Minder uren/dagdelen sluit beter aan bij de behoeften van sommige ouders. Zo kan het zijn dat ouders vanuit bijvoorbeeld reformatorische hoek vier dagdelen – daar waar dat standaard is- teveel vinden en met minder dagdelen beter uit de voeten kunnen.
- **Risico's:** Als de organisatie ve peuteropvang aanbiedt voor minder dan 16 uur (960 uur op jaar-basis), bijvoorbeeld over drie dagdelen, dan kan de gemeente dit wel toestaan en financieren maar tellen deze kinderen niet mee in het beoogde bereik van ve peuters door de gemeente.

Andere vormen die naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving

Spelinloop als toeleiding naar ve

Een spelinloop is nog geen vorm van ve, maar wordt vooral gezien als een toeleiding naar ve en ouders vertrouwd laten maken met professionele opvang van jonge kinderen. De gemeente en aanbieders kunnen een aanbod doen aan ouders en hun kinderen jonger dan 2 of 2,5 jaar. Dan kunnen ze een zogenaamde spelinloop bieden, waarbij ouders met hun kind vanaf twee jaar (of eerder) al op de locatie komen en onder begeleiding hun kinderen met elkaar laten spelen. Op de spelinloop leren ook ouders spelen met hun eigen kind. Zodoende maken ouders en kinderen al kennis met de peuteropvang en is de kans groter dat hun peuter zal gaan deelnemen aan het ve-aanbod.

- **Kansen:** Door gratis spelinloop te organiseren is de kans groter dat ouders die al met hun kind kennis hebben gemaakt met de ve-peuteropvang deze later ook daadwerkelijk zullen afnemen. Tevens biedt de spelinloop op een locatie de mogelijkheid om ouders in contact te brengen met andere voorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen, zoals jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk. Uit onderzoek van de Universiteit Utrecht in de gemeente Amsterdam¹¹ blijkt dat spelinloop een positief effect kan hebben op de ontwikkelingskansen van het kind. Ook voor de ouders kan dit een positief effect hebben op hun rol als ouder doordat zij kennis maken met andere ouders en begeleiders. Voorwaarde is wel dat er professionele begeleiding is en er een doorgaande lijn is naar de ve als het kind naar de ve-opvang gaat. Zodoende raakt het kind en de ouders al vertrouwd met een ve aanbod, bijvoorbeeld in de vorm van een ve-programma.
- **Risico:** Als de spelinloop gratis is en de ve-opvang niet, dan bestaat het risico dat ouders alsnog afhaken en niet doorstromen naar ve. Dit is te voorkomen door de ve geheel gratis te maken voor deze ouders. Dit vraagt extra financiering vanuit de gemeente. De kwaliteit van spelinloop wordt niet

geborgd door wettelijke eisen. Hierdoor bestaat het risico dat de spelinloop en het ve-aanbod niet goed op elkaar aansluiten.

Vorbereidende ve vanaf 2 jaar

De grondslag voor gemeentelijke OAB-middelen is een specifieke uitkering voor kinderen vanaf 2,5 jaar. De gemeente heeft de wettelijke taak om ve aan te (laten) bieden vanaf 2,5 jaar.

Gemeenten kunnen het aanbod vervroegen naar kinderen van twee jaar, maar de uren voor de leeftijd van 2-2,5 jaar tellen dan niet mee voor de 960 uur. Gemeenten kunnen hier wel hun GOAB-budget voor inzetten. Kinderen vanaf twee jaar kunnen in de peutergroep worden opgevangen (of vanaf nul jaar in de dagopvanggroep, financiering vanuit GOAB-middelen is dan echter pas mogelijk als het kind 2 jaar oud is). Het ve-aanbod wordt in de groep aan alle kinderen aangeboden, met specifieke aandacht voor de kinderen vanaf 2,5 jaar, bijvoorbeeld door middel van extra begeleiding op gebied van taal.

- **Kansen:** kinderen zijn al eerder binnen en krijgen al eerder een goed aanbod en maken kennis met een ve -aanbod.
- **Risico's:** met veel jonge peuters in de groep is de spanningsboog korter. Jonge peuters vragen ook meer verzorging dan oudere peuters. Het risico bestaat dat daardoor het ve-programma niet volledig kan worden uitgevoerd op een dagdeel.

¹¹ Spelinloop Amsterdam, Ervaringen van ouders en professionals, Pauline Slot & Paul Leseman, universiteit Utrecht, Oktober 2023

Andere vormen die (nog) niet naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving

Ve in de gastouderopvang

Wettelijk gezien is een ve-aanbod en financiering van ve-opvang bij een gastouder (nog) niet toegestaan. Dat wil niet zeggen dat een gastouder niet volgens een ve-aanbod kan werken en/of ve-gecertificeerd kan zijn. Er kan echter geen bekostiging plaatsvinden vanuit het GOAB-budget als er een doelgroep-peuter wordt opgevangen door een gastouder (een gemeente kan dit wel uit eigen middelen financieren). De minister van OCW verkent, samen met minister van SZW¹², in hoeverre ve in de gastouderopvang wenselijk en haalbaar is.

- **Kansen:** Met gastouderopvang kunnen groepen kinderen worden bereikt die anders geen gebruik maken van ve. Denk bijvoorbeeld aan kinderen van zorgmedewerkers of van groepen arbeidsmigranten die behoefte hebben aan ruimere en flexibelere openingstijden. Uit onderzoek¹³ blijkt dat bijvoorbeeld Poolse migranten-ouders hun kind vanaf één jaar in Nederland vooral naar formele opvang, zoals gastouders, brengen. Ve in gastouderopvang kan een oplossing zijn als er in een dorp, wijk of kern maar beperkte opvangmogelijkheden zijn. Uit LKK-onderzoek (2023) blijkt dat 17 procent van de gastouders ve-geschoold is. Dat wil niet zeggen dat ze ook ve-aanbod bieden. Inmiddels zijn er ve-programma's speciaal ontwikkeld voor gastouders, zoals Piramide van Cito en Kiki van KIKI-Kennisinstituut. Beide staan in de databank effectieve interventies van het NJI. Gastouders staan geregistreerd in het landelijk register kinderopvang¹⁴.

Hierdoor kunnen gemeenten contacten leggen met de gastouders in de betreffende gemeenten over ve en mogelijke doelgroep-peuters in de gastouderopvang. Ve aanbieden via gastouders kan de gemeente ook ondersteunen, alleen is bekostiging via Rijksmiddelen OAB niet mogelijk en telt deze opvang niet mee in het bereik van het aantal ve peuters. Dat neemt niet weg dat gemeenten gastouders wel kunnen ondersteunen in de professionalisering van de gastouderopvang door voorschoolse educatie.

- **Risico's:** Gemeenten hebben geen zicht op de kwaliteit van het ve-programma dat door gastouders wordt geboden. Er zijn hierover geen wettelijke kwaliteitseisen afgesproken en er daarom hierop ook geen toezicht geregeld. Uit LKK-onderzoek (2023) blijkt dat de kwaliteit in de gastouderopvang nogal fluctueert. Er zijn gastouders die heel hoge kwaliteit bieden en gastouders die heel lage kwaliteit bieden. Uit LKK-onderzoek (2023) blijkt ook dat de meeste doelgroepkinderen zich bevinden bij gastouders met de laagste kwaliteit. Voor gemeenten zijn ve-kinderen in de gastouderopvang vaak (nog) niet centraal geregistreerd zodat het zicht op het bereik minder goed is¹⁵.
- Gastouders hebben over het algemeen kleine verticale groepen, met één of enkele peuters. De vraag rijst dan of de inzet van budget en bereik wel in verhouding tot elkaar staat.

¹² Zie Kamerbrief 27 oktober, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/10/27/verdere-kwaliteitsverbeteringen-voorschoolse-educatie>

¹³ Zie <https://nidi.nl/demos/hoepoolse-migranten-hun-kinderopvang-organiseren/>

¹⁴ www.lrk.nl

¹⁵ Dit kunnen gemeenten onderzoeken. Zie bijvoorbeeld een onderzoek uit Amsterdam: https://openresearch.amsterdam/image/2021/6/16/onderzoek_gastouderschap_en_ontwikkelaanbod_def.pdf

Andere vormen die (nog) niet naadloos aansluiten binnen de wet- en regelgeving

Peuter-kleuter combinaties

In het land vinden diverse experimenten plaats met peuter-kleuter combinaties. Dit zijn groepen waar zowel peuters (kinderopvang) als kleuters (onderwijs) een gezamenlijk aanbod krijgen met een leerkracht en een pedagogisch medewerker. De motieven daarvoor verschillen weliswaar, maar personele- en groepsoverwegingen en het versterken van de doorgaande lijn zijn belangrijke motieven. Er is onderzoek gedaan door de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht (2023), waarin negen vormen van peuter-kleutergroepen onderscheiden worden.¹⁶ Deze samenwerkingen richten zich nog niet per se op ve-groepen. Het onderzoek laat voorzichtig eerste positieve resultaten zien. Het algemene beeld dat uit het onderzoek naar boven komt, is dat de proceskwaliteit niet minder is dan in aparte groepen. De interprofessionele samenwerking kan nog wel wat versterking gebruiken. Een vorm van de peuter-kleutercombinatie is dat er wel twee aparte groepen zijn, maar de kinderen en de professionals gezamenlijke activiteiten doen en bijvoorbeeld ook speelruimtes delen. Hierdoor blijven de peuters wel in een stamgroep aanwezig. Inmiddels heeft de minister (Kamerbrief Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 31 322, nr. 489) toegezegd te onderzoeken of er experimenteerruimte voor deze groepen mogelijk is.

- **Kansen:** Door een combinatiegroep van peuters en kleuters is het mogelijk om in een kleine kern met weinig kinderen alsnog een peuter- en kleuteraanbod te kunnen doen. Peuters en ouders raken sneller vertrouwd met de basisschool en de leerkracht van de combi-groep. Er is geen breuk in de doorgaande lijn van peutergroep naar groep 1 als het gaat om de overdracht en oudercontacten. De keuze voor peuter-kleutergroepen om pedagogische didactische redenen zou ook goed kunnen zijn voor ve-kinderen, we weten immers dat de overgangen kwetsbare momenten zijn.
- **Risico's:** Door de combinatie van kinderopvang en primair onderwijs, is er sprake van verschillende wettelijke eisen en toezicht. Het is nogal een puzzel voor peuter-kleutergroepen om hun aanbod zo in te richten dat het binnen deze kaders valt. Vanuit de inspectie wordt hier zowel vanuit het onderwijs als vanuit de kinderopvang grondig naar gekeken. Dit kan leiden tot tegenstrijdige inspectie-eisen en een risico dat niet aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Tevens is het belangrijk om een goede balans te hebben in de groepssamenstelling tussen de oudere kleuters en de jonge peuters. Met als risico dat het ve programma voor de peuters te weinig aandacht krijgt als er meer kleuters in de groep zijn.

¹⁶ Zie hiervoor: https://pure.uva.nl/ws/files/124626103/Rapport_PKgroep_def.pdf

Gebruikte bronnen

- Kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang, De kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang in beeld, Gecombineerde metingen 2017-2022, LKK, 2023
- Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit van voorschoolse instellingen. Resultaten uit het Pre-Cool cohortonderzoek, Paul Leseman, Annemiek Veen, 2016 - Slot, P., & Leseman, P. (2023). Spelinloop Amsterdam: Ervaringen van ouders en professionals. Universiteit Utrecht.
- <https://goab.eu/kennisbank/verslag-goab-fieldlab-ve-in-andere-contexten/>
- <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/de-impact-van-voorschoolse-educatie>
- <https://goab.eu/kennisbank/de-peuter-kleuter-groep-in-beeld/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027961/2022-01-01/#Artikel5>
- <https://www.maatschappelijkekinderopvang.nl/wp-content/uploads/2022/05/8puntenplan-gastouderopvang-versie-mei-2022.pdf>
- <https://expertisecentrumkinderopvang.nl/onderwerpen/pedagogische-kwaliteit-verticale-groep>

Colofon

Titel **Voorschoolse Educatie (VE) aanbieden in andere vormen van opvang: kan dat?**
Auteur **Ernst Radius, senior adviseur Sociaal Werk Nederland (radius@sociaalwerk.nl)**
Datum **juli 2024**

Deze handreiking is een uitgave van het GOAB-Ondersteuningstraject voor gemeenten en aanbieders van Voorschoolse Educatie uitgevoerd door Oberon, Sardes, de CED-Groep en de brancheorganisaties SWN, BMK en BK in opdracht van het ministerie van OCW.

